

İŞ HAYATINDA ETİK KURALLAR

Sunu Planı

- Etiği Anlamak
  - Meslek Etiği
- Kamu Gevlileri Etik Davranış İlkeleri
  - Etik Karar Modeli
  - Ahlaki Gelişim Sureci

ETİK NEDİR?

Doğru ve Yanlış Nedir?

- Hızlı araba kullanmak ve trafik kurallarını ihlal etmek (kırmızı ışıkta geçmek, hatalı sollama yapmak, tehlikeli araç kullanmak vb.) **doğru mudur?**
- Mesaiye geç kaldığınızda?
- Önemli bir toplantıya yetişmeye çalışırken?
- Aracınızda doğum yapmak üzere olan bir kadın veya yaralı taşıdığınızda?

ETİK KAVRAMI

- Tarihsel süreç içerisinde etik kavramının birçok tanımı yapılmıştır.
- Sözlük anlamı olarak etik; **töre bilimi, ahlak bilimi, ahlaki, ahlakla ilgili** olarak tanımlanmaktadır

ETİĞİN ANLAMI

- **Etik**, ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran bilim, insan davranışları ile ilgili problemleri inceleyen felsefe dalıdır
- **Etik**, ahlak felsefesidir. Etik, insanın bütün davranış ve eylemlerinin temelini araştırır.

Ahlak Felsefesinin İlgili Alanları

- 1-Ahlaki eylemin amacı var mıdır?Varsa nedir?
- 2-Toplumca belirlenen, insana zorla kabul ettirilen eylem biçimleri gerçekten "iyi" midir?
- 3-İnsan ahlaki eylemde bulunurken özgür müdür?
- 4-İnsanın doğası ahlaklı olmasına elverişli midir?
- 5-Tüm insanların ortaklaşa benimseyebilecekleri evrensel ahlak yasaları var mıdır?

- **Etik,**
- **Neyin doğru, neyin yanlış, neyin iyi, neyin kötü** olduğuna ilişkin değerleri araştıran ve bunlarla ilgilenen bir disiplin dalına denmektedir.

ETİĞİN ANLAMı

- Hepimizin kendi değerlerimize bağlı olarak, çeşitli durumları yorumladığımız ve tepki verdiğimiz içsel ve öznel bir dünyası vardır.
- Bu değerler, genel olarak çocukluk döneminde aile, öğretmenler, inanç sistemi ve toplum tarafından şekillendirilir.
- Ancak bazı durumlarda doğru ve yanlışın ne olduğuna karar vermek çok kolay değildir?

Bir Örnek

- En yakın arkadaşın evleniyor.
- Düğünden bir saat önce evleneceği kişinin onu aldattığını öğreniyorsun. Ne yaparsın?

Bir Örnek

- Organ nakli bekleyen, ölmek üzere olan beş hastanın doktorusun. Tüm çabalara rağmen aranan organlar bulunamadı.
- Hepsi acı içinde kıvranıyor.
- Ölmek üzere olan altıncı bir hastan daha var.
- Ölürse tüm organları diğer beş hastayı ölmekten kurtaracak.
- Elinde de altıncı hastayı tamamen iyileştirecek bir ilaç var. Ne yaparsın?

Bir Örnek

- İşyerindeki bir arkadaşının zimmetine para geçirdiğini fark ettin.
- Ancak arkadaşının aldığı parayı çocuğunun ölümcül hastalığının tedavisini karşılamak için aldığını öğrendin.
- Ne yaparsın?

Bir Örnek

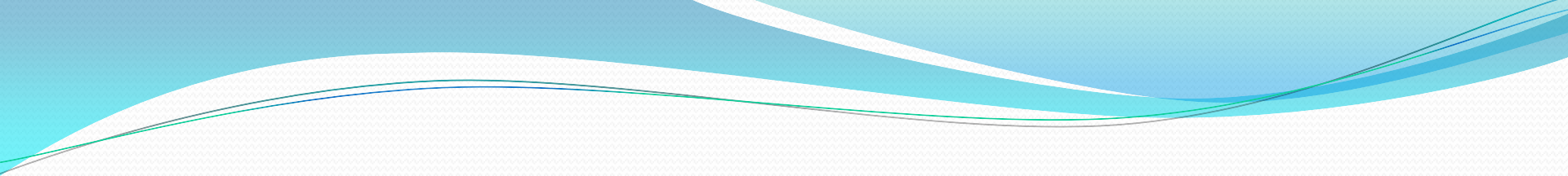
- 1 yaşındaki çocuğu ölümcül bir hastalığa yakalanmış, eşi vefat etmiş bir ebeveynsin.
- Doktorlar çok masraflı bir ameliyat yapılması gerektiğini söylüyor.
- Her yolu denedin ama para bulamadın.
- Yolda bir çanta dolusu para buldun. Ne yaparsın?

ETİĞİ ANLAMAK

- **Etik**, kişinin davranışlarına temel olan ahlak ilkelerinin tümüdür.
- İnsanlara “**işlerin nasıl yapılması gerektiğini**” belirlemede yardımcı olan, yol gösterici **değerler, ilkeler ve standartlardır**.
- Etik, aynı zamanda bir **süreçtir**.
- İnsanların yargılarını ve bu **yargılara ulaşma sürecini** ifade eder.

- **Genel olarak ETİĞE,**

- **Toplumsal ve bireysel her türlü tercihlerimizi, kararlarımızı, eylemlerimizi, takındığımız tavırları belirleyen ilkeler ve değerler ve bu ilkeleri/değerleri referans alarak yaptığımız karar verme süreci diyebiliriz**

-
- **Etik Eğitiminin Amacı;**
  - **Doğru karar vermeye yardımcı olacak ortak ilke, değer ve standartların benimsenmesini sağlamak**
  - **Karar verme becerilerini geliştirmek**

ETİK-AHLAK İLİŞKİSİ

- Etik ve ahlak kavramları toplumsal yaşamın her alanında gittikçe artan sıklıkla kullanılmaya ve yaşamın her boyutunda etkili olmaya başlayan iki kavramdır.
- Etik ve ahlak kavramları genellikle birbirlerinin yerine kullanılabilirdiği gibi, farklı anlamlarda da kullanılabilmektedir.
- Bu iki kavramın birbirine karıştırıldığı durumlar olmaktadır.
- Bir anlam karmaşası yaşanmaktadır.

AHLAK

- Bir toplumda d\u00fczenin sa\u011flanabilmesi i\u00e7in insanların belli kurallara uygun davranması gerekir.
- Bu kuralların bir b\u00f6l\u00fcm\u00fc ahlak kurallarıdır; **G\u00f6renek, gelenek, t\u00f6re ve adetler** ahlakın bir b\u00f6l\u00fcm\u00fcn\u00fc olu\u015ftururlar.
- Ahlak, insanın do\u011fru ve yanlış, olumlu ve olumsuz, iyi ve kötü olarak nitelendirdi\u011fi davranışlarıyla ilgilidir.
- **Ahlak**; bir toplumda iyi ya da kötü olarak kabul edilen davranışları belirleyen kurallar b\u00fct\u00fcn\u00fcd\u00fcr.

ETİK

- **Ahlak;** Belli bir dönemde, belli insan topluluklarınca benimsenmiş olan, bireylerin birbirleri ve toplumla ilişkilerini düzenleyen, davranış kurallarının, yasaların ve ilkelerin toplamıdır.

AHLAK-ETİK İLİŞKİSİ

- **Ahlak;** kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğruları, yanlışları; bunlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini ortaya koyar. Ahlak, toplumda kabul görmüş yazılı ve yazılı olmayan kuralları içerir.
- **Etik,** günlük bir çok söylemlerde de genel olarak ahlak veya ahlakilik kavramları ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.
- Bireye iyi ve doğrunun ne olduğu konusunda yol gösteren ilkeler ve değerlerdir.
- **Ör:** Adalet bir etik ilke iken, adil davranmak ahlaki bir eylemdir

- Ahlak belirli kurallar ortaya koyar;
  - Yalan söylenmemelidir
  - İhtiyacı olanlara yardım edilmelidir
  - Verilen sözler tutulmalıdır

- Etik ise ahlaki olarak kabul edilen davranışların nedenleri ile ilgilidir;
  - Neden yalan söylenemez?
  - İhtiyacı olana yardım etmek zorunlu mudur?
  - Verilen sözleri neden tutmak gerekir?

- **Kısaca belirtecek olursak;** etik doğru ve yanlış davranış teorisidir. Ahlak ise onun pratiğidir.
- İlkeler söz konusu olduğunda **etik** kavramı kullanılırken, davranış söz konusu olduğunda **ahlak** kavramı kullanılır.

Ahlak ve Etiğin ortak tarafı;

- Bireylerin birbirlerine karşı davranış kurallarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen davranış ilkelerini içermesidir.

Farkı;

- Ahlak kuralları, değişen toplumsal koşullar karşısında daha esnektir ve daha kolay değişebilme özelliğine sahiptir.

- **Etik** kavramının **ahlaktan** farklı olduğunu düşünenler, ayrıca onun ahlaka kıyasla daha evrensel olduğu görüşünü ortaya atmaktadırlar.
- Bu yaklaşıma göre **ahlakın**, toplumdan topluma hatta aynı ülke içerisindeki yöreden yöreye değiştii ve göreceli değerleri içerdii; **etiğın ise**, bütün toplumlar için geçerli evrensel gerçekleri kapsadığı şekilde ifade edilmektedir.

Günlük Yaşantıda Etik

- Etik ilkelere göre davranmak veya etik dışı bir çok davranışı kullanmak bireyin en yakın olarak kendisinden başlamaktadır.
- Birey kendisine karşı ne kadar etik davrandığını sorgularken aynı zamanda;
  - ⇒ evli ise eşine,
  - ⇒ eğer çocuğu var ise çocuğuna karşı veya
  - ⇒ kendi yakınlarına karşı etik ilkeleri kullanmakla her an karşı karşıyadır.

- Bireyin yaşantısında özellikle etik dışı bir kısım ilkeler, günlük yaşantının bir parçası olmuştur.
- **Örneğin;**
- **pazarcı esnafının** yapılan bir alışverişte 1 kg domatesin içerisine 2 adet çürümüş olanını atması,
- **doktorların** özel muayenelerinde bireylere gösterdiği yakın ilgi ve alakaları devlet hastanelerinde göstermemeleri,
- **süper market veya bakkallarda** son kullanım tarihi geçmiş tüketim mallarının reyonlarda bulunması ve
- **taksicilerin** güzergahı uzatmaları vb. gibi.

Günümüzde etik kavramı, daha çok iş hayatı içerisindeki davranış biçimlerini irdeleyen, düzenleyen bir disiplin olarak görülmektedir.

MESLEK ETİĞİ

- Bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluŐturup koruduğu,
- meslek üyelerini belirli bir Şekilde davranmaya zorlayan,
- kişisel eğilimlerini sınırlayan,
- yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dıŐlayan,
- meslek işi rekabeti düzenleyen ve
- hizmet ideallerini korumayı amaŐlayan mesleki ilkeler bütünlüğü olarak tanımlanabilmektedir

Hipokrat yemininin doktorları
sınırlaması,

Her meslek kendi meslek
etiğini üretir ve bu etik kodlar, bu
mesleği seçenleri sınırlar.

YÖNETİM ETİĞİ

- Yönetimsel kararların verilmesinde tutarlı, tarafsız ve gerçeklere dayalı olmayı;
- bireylerin varlık ve bütünlüğüne saygıyı;
- herkes için en iyi olacak eylemlerin seçilmesini ve eylemlerde adalet, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, sorumluluk, saygı, açıklık, sevgi, demokrasi, hoşgörü vb. gibi evrensel değerleri temel almayı sağlayan,
- yöneticilere eylemlerinde yol gösteren davranış ilkeleridir.

ÖRGÜTSEL ETİK

- Yasal bir çerçevede personelde aynı tür davranışların yerleştirilmesini sağlayan,
- örgütün topluma karşı yerine getirmeyi üstlendiği hizmetleri sağlarken
- bazı toplumsal sorumlulukların da üstlenildiğini gösteren ilkeler dizisidir.

KAMU
GÖREVLİLERİ
ETİK DAVRANIŞ
İLKELERİ

TÜRK KAMU GÖREVLİLERİ ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ

- Görevin ifası sırasından kamu hizmeti bilinci.
- Topluma hizmet bilinci.
- Hizmet standartlarıyla uyum.
- Amaç ve Misyona bağlılık.
- Bütünlük ve Tarafsızlık.
- Saygınlık ve güven.
- İlimlilik ve Saygı.
- Yetkili Makamlara Bildirim.
- Çıkar çatışmalarından kaçınma.
- Çıkar sağlamak için görev ve yetkilerin kötüye kullanılmaması.
- Hediye alma ve çıkar elde etmenin önüne geçilmesi
- Kamu alan ve kaynaklarının kullanımı.
- İsrafın önlenmesi.
- Bağlayıcı açıklamalar ve düzmece beyan.
- Beyan, şeffaflık ve katılım.
- Hesap verme konusundaki yöneticinin sorumluluğu.
- Eski kamu görevlileri ile ilişkiler.
- Mal beyanı

Görevin Yerine Getirilmesinde Kamu Hizmeti Bilinci

- Kamu görevlileri, görevlerini çağdaş yönetim anlayışının ortaya koyduğu esaslar doğrultusunda yerine getirmek durumundadır; Bunlar;
- Çalışanların yeniliklere ve gelişmelere her zaman açık olmasını,
- Çalışanların ve hizmetten yararlananların yönetime katılabilmesini,
- Kurumların karar alma süreçlerinin kural olarak halka açık olmasını,

- Resmi bilgi ve belgelerin istenildiğinde yönetimden alınabilmesini,
- Vatandaşlara karşı tarafsız davranmayı,
- Doğru, dürüst, adil ve haktanır olmayı,
- Kişisel çıkarlardan çok kamu yararını gözetmeyi,
- Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında hesap verebilirliği,
- İş ve işlemlerle ilgili prosedür ve süreçlerin öngörülebilir olmasını,
- Hizmetlerin vatandaşa en yakın birimlerce yürütülmesini,
- Vatandaşın beyanına güven duymayı içermektedir

24 Yıldır İzin Kullanmayan Örnek Memur

- .....ilçesinde 24 yıl 8 aydır devlet memuru olarak çalışan Milli Eğitim Şube Müdürü A. O., görevi süresince hiç izin kullanmadı. Kendi iznini kullanmayan A.O., öğrencilerin ve memurların tatil yapmalarını istiyor.
- Çalışmayı ve ..... ilçesine hizmet etmeyi çok sevdiğini belirten A. O., "İzin yapmayı sevmiyorum. Bunun için de 24 yıl 8 aydır hiç yıllık iznimi kullanmadım. Bunun yanında hafta sonları bile çoğu zaman görev başında oluyorum. Bu bana zevk veriyor. Zaten hizmet etmek için bizi bu göreve seçtiler" dedi.

Kendi izin yapmadığı halde yıllardır okullardaki öğrencilerin yaz tatilinde ve personelinin tatil yapması için sürekli onları ikaz ettiğini belirten A.O., personeline, "Yıllık izinlerinizi tatil yaparak değerlendirin" diye seslendi.

Halka Hizmet Bilinciyle Hareket Etme

- Kamu görevlileri, halka hizmet etmenin herhangi bir kişi veya grubun çıkarına hizmet etmekten çok daha önemli olduğunu idrak ederek, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde;
- ✓ Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı,
- ✓ Halkın ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı,
- ✓ Hizmet kalitesini yükseltmeyi,
- ✓ Halkın memnuniyetini artırmayı,
- ✓ Hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflemelidirler

Yılın örnek ve yardımsever memuru

- ..... İl Sağlık Müdürlüğü yanında bulunan ..... Aile Sağlığı Merkezinde Bilgi işlem merkezinde görev yapan A. K. hastalara yaptığı yardımlarla vatandaşların takdirini kazanırken, yaşlılardan bol , bol dua alıyor. Tedavi için ..... Aile Sağlığı Merkezine gelen hastalara, sıra, kayıt, ve gerekli işlemlerinin yapılmasında yardımcı olan ve yürüme zorluğu çeken yaşlı hastalara yardımcı olan örnek memur A. K., ... Aile sağlığı merkezi Bilgi işlem merkezinde görev yapıyorum. Hastaların kayıt ve tescil işlemlerini yapmaktayım. Ancak bu işlemleri yaptığım sırada yaşlılara ve durumları ağır olan hastalara öncelik yapmaktayım. Sağlık hizmetlerinde bu bizlerin asli görevidir. Yaşlılara ve ihtiyacı olanlara yardım etmek beni mutlu ediyor dedi.

Hizmet Standartlarına Uyma, Vatandaşa Yol Gösterme, Nezaket ve Saygı

- Hizmet almak için kamu kurumlarına müracaat eden vatandaşlar, çoğu zaman iş ve işlemlerle ilgili hangi belgelerin gerektiğini, nereye müracaat edeceklerini, bilmemektedirler.
- Böyle durumlarda vatandaşlar, işlerinin hızlı ve sorunsuz görülebilmesi için, kendilerine yardımcı olacak bir tanıdık, eş-dost veya akraba aramakta ya da iş takipçisi ve aracılara yönelmektedir.
- Etik dışı davranışlara zemin hazırlayan böylesi durumların önlenebilmesi için, öncelikle hizmet standartları ve iş süreçleri belirlenerek halka duyurulmalı ve iş ve işlemler bu standartlara göre yürütülmelidir.

- Hizmet standartlarının ve iş süreçlerinin önceden belirlenmesi kadar, hizmet süreci boyunca iş ve işlemlerle ilgili gerekli açıklayıcı bilgilerin verilerek vatandaşların aydınlatılması da önemlidir.
- Tüm kamu görevlileri, tamamladıkları bir işlemin ardından, sonraki iş süreci hakkında iş sahibini bilgilendirmeli, kendilerine soru soran veya danışan vatandaşlara gerekli bilgileri vermeli ve gerekli yerlere yönlendirmelidir.
- Kamu görevlileri, kamu hizmetinin emanet olduğu düşüncesiyle halka zevkle hizmet etmeli, meslektaşlarına ve hizmetten yararlananlara karşı sabırlı, nazik, saygılı ve güler yüzlü olmalıdır.

Bir Örnek

- Selahattin Bey uzun çalıma hayatı boyunca zorla sahip olduğu evinin tapusunu kaybetmiş, bir komşusu kendisine tapusunu bulan kimsenin evini satabileceğini söylemiştir. Telaşla Tapu Müdürlüğüne gelen Selahattin Bey, durumu sormak üzere doğrudan Tapu Müdürü nün odasına girmiştir. Önünde incelemesi gereken onlarca evrak bulunan Tapu Müdürü, yaşlı adamı dinlemiş, belgeyi bulan kişinin evini satamayacağını defalarca uygun bir dille kendisine anlatmıştır. Ancak yaşlı adam anlatılanlarla ikna olmamaktadır.

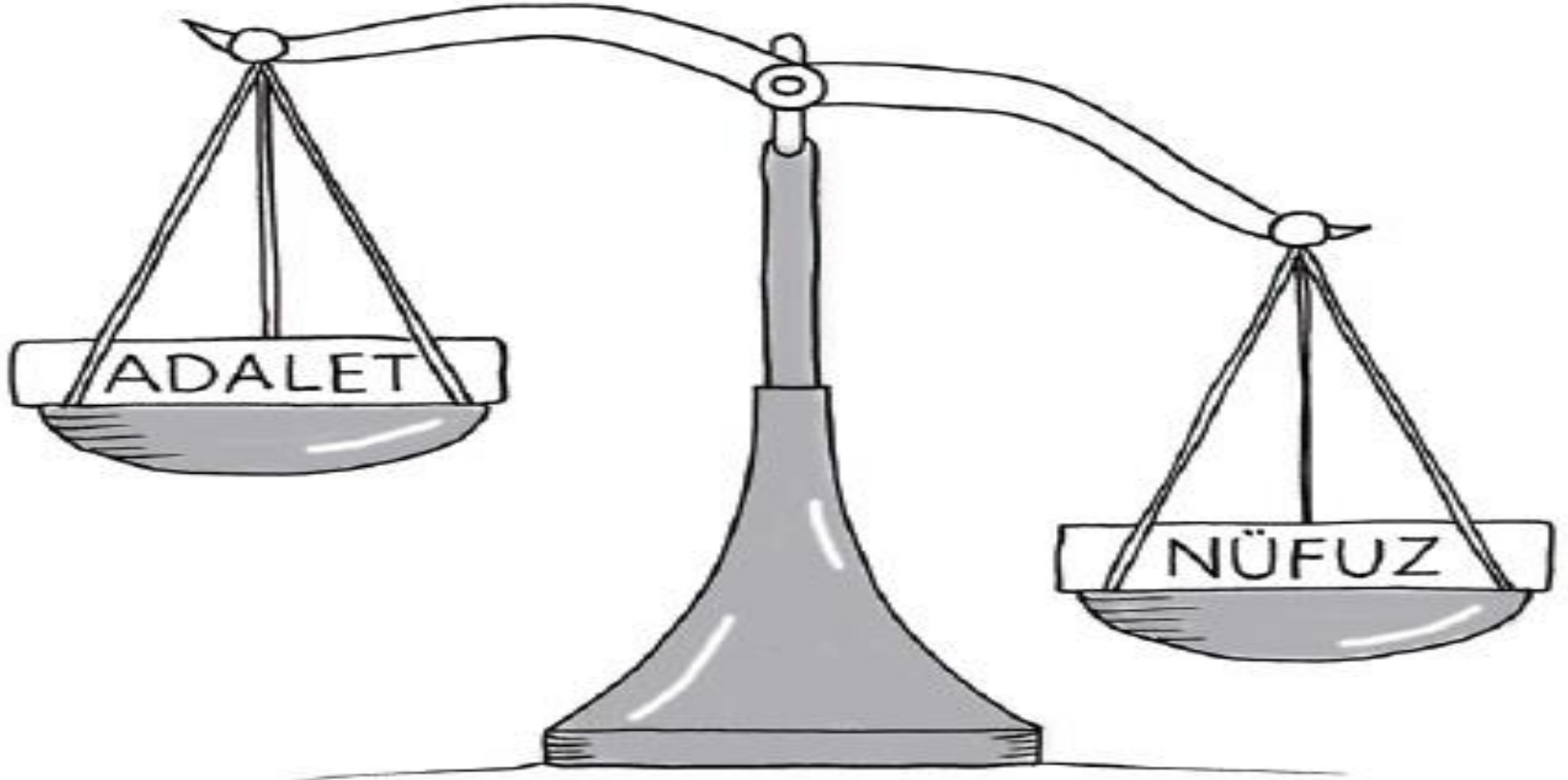
Tapu Müdürü bu durumda ne yapmalı?

Tapu Müdürü gülümseyerek yaşlı adama, tapusunu kaybettiğine dair bir dilekçe yazmasını, bunu dosyaya koyacaklarını, böylece kimsenin evini satamayacağını söyleyerek ikna olmasını sağlamıştır.

Amaç ve Misyon Bağıllık

- Kamu görevlilerinin, çalıştıkları kurum veya kuruluşun amaçlarına ve misyonuna uygun davranmaları, ülkenin çıkarları, toplumun refahı ve kurumlarının hizmet idealleri doğrultusunda hareket etmeleri gerekir.
- **Örnek:** Okul Müdürü'nün, okulunu güzelleştirebilmek için var gücüyle çalışarak, boya ve badana işlerine bizzat yardım etmesi, yine sınıf öğretmeninin, maddi durumu iyi olmayan öğrencisine kendi imkânlarıyla ayakkabı alması.

Dürüstlük ve Tarafsızlık

Genel İlke

- Kamu görevlilerinin; tüm eylem ve işlemlerinde yasallık, adalet, eşitlik ve dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket etmeleri zorunludur
- Görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada **dil, din, felsefi inanç, siyasî düşünce, ırk, cinsiyet ve benzeri** sebeplerle ayırım yapamazlar, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya **kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici** davranış ve uygulamalarda bulunamazlar

Takdir Yetkisinin Kullanımından Kaçınma veya Kişisel Çıkar Sağlama Amacıyla Kullanılması

- Mevzuatta, bazı hizmetlerin ne şekilde yerine getirileceği ayrıntılı olarak belirtilirken, bazıları konusunda ise sadece genel ilkeler belirtilerek ayrıntının düzenlenmesi yönetime bırakılmaktadır.
- Bu durumda kamu görevlilerine belli seçenekler arasında seçim yapma yetkisi tanınmaktadır.
- Kamu görevlilerinin kendisine tanınan bu **takdir yetkisini**, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, **her türlü keyfilikten uzak bir şekilde, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine** uygun olarak kullanmaları gerekmektedir.

Örnek :

- ❖ Kurum personeline anket uygulamak isteyen bir araştırmacının müracaatını inceleyen İnsan Kaynakları Müdürü, ankette yer alan sorulardan bazılarının ileride başına iş açabileceğini düşündüğü için dilekçeyi kurumun üst yöneticisine havale etmiştir. Müdürün davranışı etik açıdan doğru mudur?

- Müdür sorumluluk almaktan kaçınmıştır; dilekçeyi havale etmek yerine, keyfilikten uzak ve tarafsız bir şekilde değerlendirerek karar vermeliydi.

- **Örnek :**

- İl Sağlık Müdürü'nün yeğeni olan pratisyen hekim, tıpta uzmanlık sınavına hazırlanmakta, ancak hastaların yoğun olduğu bir sağlık ocağında görev yaptığı için sınava hazırlanacak zaman bulamamaktadır. Pratisyen hekim dayısına, kendisini hasta yoğunluğunun olmadığı bir sağlık ocağına görevlendirmesi için ricada bulunmaktadır. Bu durumda İl Sağlık Müdürü nasıl hareket etmelidir?

- Bir kamu görevlisinin yetkisini kendisinin ve yakınlarının çıkarları doğrultusunda kullanması etik davranış ilkelerine aykırıdır. Bu nedenle İl Sağlık Müdürü yeğeninin talebini yerine getirmemelidir.

Hizmet Kayırmacılığı

- Kamu görevlileri, kimseye öncelikli, ayrıcalıklı, taraflı ve eşitlik ilkesine aykırı muamele ve uygulama yapamazlar. Herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin **yararını veya zararını** hedef alan bir davranışta bulunamazlar.

Örnek:

Kurumdan ihale alan işadamı Emin Bey, çocukluk arkadaşı olan Genel Müdür'den hak ediş ve ödemelerde ayrıcalık beklemektedir. Genel Müdür nasıl davranmalıdır?

- Kamu görevlilerinin ayrıcalıklı, taraflı ve eşitlik ilkesine aykırı muamele ve uygulama yapmaları etik açıdan doğru değildir. Bu nedenle Genel Müdür, Emin Bey'e ayrıcalıklı işlem yapmamalıdır.

Saygınlık ve Güven

- Demokratik yönetim, halkla kamu görevlileri arasındaki güvene dayanmaktadır.
- Kamu görevlileri, kamu yönetimine **güveni sağlayacak şekilde davranırlar** ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla göstermeleri gerekir.
- Halkın kamu hizmetine **güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren** davranışlarda bulunmaktan da kaçınmaları zorunludur.
- **Örnek:**
- Devlet hastanesinin etrafında çok sayıda görüntüleme merkezi bulunmaktadır. Tetkik yazdığı hastaları, doktora, hangi görüntüleme merkezine gitmeleri gerektiğini sormaktadırlar. Doktor nasıl davranmalıdır?

- Doktor hastaları belli bir görüntüleme merkezine yönlendirmekten kaçınmalıdır.
- **Herhangi bir menfaat sağlama amacıyla olmasa da** hastaları belli bir merkeze yönlendirmesi, hastalar ve üçüncü kişiler nezdinde **şüphe yaratacak ve halkın güven duygusu zedelenecektir.**

- Kamu görevlilerinin, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hareket etmesi,
- hizmetten yararlananlara kötü davranmaması,
- işi savsaklamaması,
- çifte standart uygulamaması ve taraf tutmaması gerekir.

- Örnek: Mesainin bitimine 30 dakika kala bir kamu kurumuna giden Burcu Hanım, 5 dakikada tamamlanabilecek bir işlemi yaptırmak için memura müracaat etmiştir. Memurun Burcu Hanım'a bağtırmaya başlayarak **“Sabahtan beri neredesin be hanım! Bu saatten sonra bu iş yetişmez, yarın sabah erkenden gel.”** demesi etik açıdan doğru mudur?

- Memurun bürokrasi literatüründe “**bugün git, yarın gel**” biçiminde özetlenen bir yaklaşımla Burcu Hanım’ın işini savsaklaması ve üstelik kaba davranması, etik davranış ilkelerine aykırıdır.

- Yönetici veya denetleyici konumunda bulunan kamu görevlilerinin;
- keyfi davranışlarda,
- baskı,
- Hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunmaması,
- açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenlememesi,
- mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep etmemesi
- ve talep olmasa dahi sunulanı kabul etmemesi gerekmektedir.

Örnek 1:

- Bir denetim elemanının, denetlemek üzere gittiği özel bir hastaneden, kendisine ücretsiz check-up yapılmasını istemesi etik midir?

• Örnek 2:

- Bir kurumun Genel Müdürü, kaba inşaat halinde bir ev satın almıştır. Kurumun ihaleli işlerini yürüten firma sahibi Coşkun Bey, Genel Müdür'e, evinin ince işlerini ve bahçe düzenlemesini sembolik bir ücret karşılığında tamamlamayı teklif etmektedir. Genel Müdür ne yapmalıdır?

- Denetleyici konumunda bulunan kamu görevlilerinin, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep etmesi etik davranış ilkelerine aykırıdır.
- Genel Müdür, kendisine sunulan bu cazip teklifi kabul etmemelidir. Kabul etmesi durumunda çıkar çatışması ortaya çıkar ve ileride Coşkun Bey'in mevzuata uygun olmayan isteklerde bulunması durumunda zor durumda kalabilir. Kurumla iş ilişkisi bulunan kişilere normal fiyattan da olsa bu tür ilerin yaptırılması, toplumda etik dışı algılara neden olabilmektedir.

Yetkili Makamlara Bildirim

- Yolsuzluk gizlilik içerisinde yürütülür, bu nedenle de ortaya çıkarılması **son derece güçtür.**
- Bir kamu kurumundaki ahlak dışı uygulamaları, dolandırıcılığı, savurganlığı ve görevi kötüye kullanmayı **en iyi bilen ya da haberdar olan, kurum içerisindeki görevlilerdir.**

- Kurum içerisindeki kamu görevlilerinin, kamu kaynaklarının israfını önlemek amacıyla, ahlak dışı uygulamalarda ve yolsuz davranışlarda bulunanları **ihbar etmeleri suretiyle söz konusu olaylar kolaylıkla açığa çıkarılabilir.**
- Mevcut örgüt kültürü içerisinde, ihbarda bulunanlar, “gammaz”, “ispiyoncu” vb. sıfatlar yakıştırılarak **dışlanmakta ve “istenmeyen kişi” ilan edilmektedir.**
- Öte yandan ihbarın başarısız olduğu ve kimliklerinin açığa çıktığı durumlarda, **ihbarcıların zarar görebilmeleri mümkündür.**

- Bütün zorluklara rağmen, “gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım” ya da “bana dokunmayan yılan, bin yıl yaşasın” anlayışı ile hareket etmek ve **ahlak dışı uygulamaları görmezden gelmek doğru değildir.**
- Bu nedenle kamu görevlilerinin, yasadışı veya etik davranış ilkeleriyle bağdaşmayan iş ve eylemlerden bulunmalarının **talep edilmesi halinde;**
- Bu tür bir eylem veya işlemde haberdar olduklarında ya da gördüklerinde **durumu yetkili makamlara bildirmeleri gerekir**

- **Örnek:**

- Bir kamu kurumunda görev yapan bir şoför ve üç memur arkadaşı, hafta sonu tuttıkları takımın maçını seyretmek üzere, kurumun aracı ile şehir dışına gitmişlerdir. Şoför, Pazartesi sabahı, hafta sonu maça gelmeyen diğer iki memurla birlikte aynı araçla göreve gitmiştir. Şoför, taşıt görev formuna, hafta sonu yaptıkları kilometreyi de eklemek istemektedir. Göreve giden memurlar durumu fark etmiştir.

- Birisi beni ilgilendirmez diyerek kayıtsız kalmıştır. Diğer memur ise şoföre yaptığıının yanlış olduğunu ve durumu amirlerine bildireceğini söylemiştir. Şoför, kendisini amirlerine bildireceğini söyleyen memura haftaya oynanacak maça birlikte gitmeyi teklif etmiştir. Etik ilkelere duyarlı olan memur, teklifi kabul etmeyerek durumu amirine bildirmiştir.

Çıkar Çatışmasından Kaçınma

- **Çıkar çatışması;**
- Kamu görevlilerinin görevlerini tarafsız ve objektif şekilde icra etmelerini **etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken**
- ve kendilerine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişkide bulunduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan **her türlü menfaati ve şahsi çıkarlara sahip olmaları halini** ifade eder.

- Kamu görevlisinin yapacağı işlem, eylem veya alacağı karardan **olumsuz olarak etkilenecek**
- ya da bunlardan **çıkar sağlayacak kişilerin** (kendisinin ya da eş, dost, akraba, arkadaş, daha önceki işinden tanıdığı)
- yani **objektif olarak davranmasını etkileyebilecek** herkesin, bulunması, çıkar çatışmasını ortaya çıkarmaktadır.

- Çıkar çatışmasının bulunduğu durumlarda, karar alıcının **bireysel çıkarları ile genel anlamda kamu çıkarı** çelişmektedir.
- Bu nedenle, çıkar çatışmasının, görevin tarafsız ve objektif bir şekilde yerine getirilmesini **etkileme** “**ihtimal**”i bulunmaktadır.
- Çıkar çatışması durumu, görevi etkilemese bile, dışarıdan bakanlarca **görevi etkiliyormuş gibi** algılanabilmektedir.

- **Örnek:**
- Bir ihalede kontrol mühendisi olarak görev yapan Selçuk Bey, firma sahiplerine ait tatil köyünde ailece ücretsiz tatile davet edilmiştir. Selçuk Bey, davete icabet ederek ailece bir hafta ücretsiz tatil yapmış, tatil dönüşünde firmaya ait hak edişleri kontrol ederken imalatlarda eksiklik olduğunu tespit etmiştir. Eksiklikleri firma sahibine ileteneği sırada, firma sahibi Selçuk Bey'e, tatilden memnun kalıp kalmadığını sormuştur.
- Bu durumda Selçuk Bey nasıl davranacaktır?

- Firma sahibi, Selçuk Bey'i ücretsiz tatile göndererek ona **kişisel bir çıkar sağlamıştır**. Bu durumda Selçuk Bey **iki şekilde davranabilir**: Birinci durumda, kendisine sağlanan kişisel çıkardan etkilenebilir ve hak edişleri imzalarken, imalattaki eksiklikleri görmezden gelebilir.
- İkinci durumda ise, kendisine sağlanan kişisel çıkardan etkilenmez ve imalattaki eksikliklerin giderilmesini firmadan isteyebilir. Ancak bu durumda, olayın doğrudan içerisinde olmayan ve Selçuk Bey'in firmanın tatil köyünde tatil yaptığını bilen üçüncü kişiler, Selçuk Bey'in görevini kötüye kullandığını/kullanabileceğini düşüneceklerdir.
- Selçuk Bey'in, çıkar çatışmasıyla karşı karşıya kalmamak için, ücretsiz tatil teklifini **kabul etmemesi gerekirdi**.

- Aşağıdaki örnekte görüldüğü üzere, çıkar çatışmaları, **çoğu zaman olayın dışındaki kişilerce bilinemez ve tespit edilemez.**
- Örnek:
- Sınav komisyonunda görevli Emel Hanım, başvuru listesini incelediğinde, amcasının oğlunun da müracaatta bulunduğunu öğrenmiştir. Evli olan Emel Hanım'ın soyadı evlilik nedeniyle değiştiği için, kuzeniyle soyadı benzerliği bulunmamaktadır. Sınavdan önceki gece arayan amcası, kuzenine yardımcı olması için ricada bulunmaktadır. Emel Hanım nasıl hareket etmelidir?

- Durumu üstlerine bildirerek, sınav komisyon üyeliğinden çekilmelidir.
- Kamu görevlileri, çıkar çatışmasında **şahsî sorumluluğa sahiptir;**
- Bu çerçevede çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlerden **kendilerini uzak tutmaları,**
- çıkar çatışmasından **kaçınmak için gerekli adımları atmaları**
- ve çıkar çatışmasının farkına varır varmaz **durumu üstlerine bildirmeleri** gerekmektedir

Çıkar Çatışması Türleri

Eski Kamu Görevlileriyle İlişkiler

- Eski Kamu Görevlilerinin Kamu Hizmetlerinden Ayrıcalıklı Bir Şekilde Yararlanması
- Eski kamu görevlileri, yıllarca hizmet vermenin karşılığı olarak, kamu hizmetlerinden yararlanırken **ayrıcalık bekleyebilmektedir.**
- Görevdeki kamu görevlileri de, “**vefa**” gereği, görevden ayrılan kamu görevlilerine ayrıcalık tanıyabilmektedir.
- Ancak bu durumda **eşitlik ve adalet ilkeleri göz ardı edilmekte**, hizmetten yararlanan **normal vatandaşlar mağdur olmaktadır.**

Örnek:

Emekli Hastane Müdürü, muayene olmak üzere eskiden görev yaptığı hastaneye gelmiştir. Randevu veya sıra numarası almak yerine, mevcut Hastane Müdürü'nden öncelikli olarak muayene olması için yardım istemiştir. Hastane Müdürü nasıl hareket etmelidir?

- Kamu görevlilerinin, eski kamu görevlilerini kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı bir şekilde faydalandırması ve onlara imtiyazlı muamelede bulunması etik açıdan yanlıştır.
- Hastane Müdürü, emekli meslektaşını kırmadan durumu anlatmalı, ayrıcalık talebini yerine getirmemelidir

- **Kamu Görevlisinin Ayrıldıktan Sonra Kurumla İş Yapması**
- 2.10.1981 tarihli ve 2531 sayılı “**Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanun**” bulunmaktadır. Söz konusu Kanununun 2. maddesi şöyledir:
- *“... görevlerinden hangi sebeple olursa olsun ayrılanlar, ayrıldıkları tarihten önceki iki yıl içinde hizmetinde buldukları kuruluşlara karşı ayrıldıkları tarihten başlayarak üç yıl süreyle, o ve kuruluştaki görev ve faaliyet alanlarıyla ilgili konularda **doğrudan doğruya veya dolaylı olarak görev ve iş alamazlar, taahhüde giremezler, komisyonculuk ve temsilcilik yapamazlar.**”*

Örnek:

- ❖ Belediye Fen İşleri Müdürü, görevinden istifa ederek beldede faaliyet gösteren bir inşaat şirketinde yönetici olarak çalışmaya başlamıştır.
- ❖ Söz konusu inşaat şirketinin, belediyenin açtığı park yapımı ihalesine girmesi etik açıdan doğru mudur?

- Görevden ayrılan kamu görevlilerinin, daha önce görev yaptıkları kurum veya kuruluştan, doğrudan veya dolaylı olarak iş almaları yasaklanmıştır. Firmanın ihaleye katılmaması gerekir.

İkinci Bir İşte Çalışma

- Kamu görevlilerinin, kamu görevinin dışında mevzuatça yasaklanan ikinci bir işte çalışması, performanslarının ve sadakatlerinin bölünmesi açısından sakınca tekil etmekte ve çıkar çatışması doğurmaktadır.
- **Örnek:** Kamu iktisadi teşebbüsünde görevli bir muhasebecinin, mesai saatlerinin dışında özel bir şirketin defterlerini tutması etik davranış ilkelerine aykırılık teşkil eder mi?

- Mesai saatleri dışında da olsa, kamu görevlisinin kamu hizmeti dışında özel bir iş yapması çıkar çatışmasına neden olduğu için, Muhasebecinin davranışı etik ilkelere aykırıdır.

Örnek:

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okulda görev yapan matematik öğretmeni, öğrencilere ücret karşılığında özel ders verebilir mi?

- Matematik öğretmeninin örgencilere özel ders vermesi **iki açıdan etik davranış** ilkelerine aykırıdır ve çıkar çatışması meydana getirmektedir.
- Birincisi, ücret karşılığında özel ders verme ikinci iş kapsamındadır.
- İkincisi, çıkar çatışması ortaya çıktığından, öğretmenin özel ders verdiği örgencilerine ayrıcalıklı muamelede bulunma ihtimali vardır. Öğretmen ders verdiği örgencilerine ayrıcalıklı muamelede bulunmasa bile, diğer veli ve örgenciler ayrıcalık yaptığını düşünebilirler.

Görev ve Yetkilerin Menfaat Sağlama Amacıyla Kullanılması

- Diğer bir çıkar atışması türü, kamu görevlisinin kamu görevi dolayısıyla elde ettiği kazanımları kullanarak **kendine ve yakınlarına çıkar sağlamasıdır.**
- **Genel İlke**
- Kamu görevlileri; görev, unvan ve yetkilerini kullanarak **kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamazlar,**
- akraba, eş, dost ve hemşeri kayırmacılığı, siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle **ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.**
- Görev, unvan ve yetki kullanarak menfaat sağlamanın çeşitli türleri bulunmaktadır.

Kendisine ve/veya Yakınlarına ıkar Sağlama

- **Örnek 1:** Araştırma ve uygulama hastanesinde görevli kadın doğum uzmanının, doğum yaptırdığı hastalarını özel bir hastanede görevli çocuk hastalıkları uzmanı eşine yönlendirmesi etik açıdan doğru mudur?
- **Örnek 2:** Belediye Başkanının yeğeninin değeri düşük olan arsasının da bulunduğu bir alanda, imar uygulaması yapılmıştır. Uygulama sonucunda yapılan değışiklik ile, başkanın yeğenine daha kıymetli bir arsa verilmesi ve kararın alındığı toplantıya Belediye Başkanının da katılması etik açıdan bir sakınca teşkil eder mi?

- **Örnek 1:** Kamu görevlisinin görevini kullanarak esi lehine menfaat sağlaması etik ilkelere aykırıdır.
- **Örnek 2:** Belediye Başkanı'nın yeğenine ayrıcalıklı olarak çıkar sağlaması ve çıkar çatışması olduğu için Başkanın kararın alındığı toplantıya katılması etik değildir.

Genel Denetçilerin 5 maaş kredisi skandalı

- XXXX Kurulu 6 denetçisini, İller Bankası'nı denetlemek için gönderdi ama müfettişler denetlerken, İller Bankası'nın personeline yüzde 1 faizli ve uzun vadeli kredi verdiğini tespit ettiler. Bu durumu sorgulamak yerine “hani bana” diyerek kendilerine menfaat temin ettiler ve ballı krediyi usulsüz ve kanunsuz biçimde cebe indirdiler.

Adam Kayırmacılık

- **Örnek:**
- Müsteşarın yeğeni, bir kamu kurumunun açtığı yazılı sınavı kazanarak sözlü sınava davet edilmiştir. Yeğen, amcasından, ilgili kurumun yöneticisini arayarak kendisinin işe alınması için ricada bulunmasını istemektedir.
- Müsteşar nasıl hareket etmelidir?

- Müstear yeğenine, telefon etmesinin doğru olmayacağını, böyle bir durumda sınava giren başka bir adayın hak kaybına uğrayarak mağdur olabileceğini anlatmalıdır.

Yapılan İş İçin Özel Ücret Alma

- **Örnek:**
- Bir Veteriner Hekim, köye gelerek aşı yapmış, hayvan sahiplerinden belirlenen tarifeye göre ücret talep etmiştir. Belirlenen tarifeyi çok düşük bulan Ahmet Ağa, Veteriner Hekime daha fazla ücret ödemeyi önermektedir.
- Veteriner Hekim, fazla ödemeyi kabul etmeli midir?

- Kamu görevlilerinin yasal olarak belirlenenlerin dışında ilave bir ücret almaları etik açıdan doğru değildir; bu nedenle teklif edilen ücreti kabul etmemelidir.

Aracılık

- **Örnek:** Fen İşleri Müdürü'nün amcası inşaat malzemeleri satmaktadır. Kendisini ziyarete gelen yeğenine, belediyeye iş yapan firmaları, kendisinden malzeme almaları konusunda yönlendirmesi için ricada bulunmaktadır. Müdür ne yapmalıdır?
- Amcasına bu davranışın doğru olmadığını anlatmalı, firmaları şirketine yönlendirmesi durumunda çıkar çatışması meydana geleceğini açıklamalıdır.

Hizmet Kayırmacılığı

- **Örnek:** Kömür dağıtımında görevli memurun, dağıtımda hemşerilerine öncelik tanınması etik açıdan doğru mudur?
- Kayırmacılığın hiçbir türü etik açıdan doğru değildir.

Görev, Unvan ve Yetki Kullanarak Ticaret Yapma

- Kamu görevlileri, görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendilerinin veya başkalarının kitap, dergi, kaset, cd ve benzeri ürünlerinin satışını ve dağıtımını yapamazlar.
- **Örnek:** Bir öğretim elemanın kendi yazdığı kitabın, öğrencilerine kaynak kitap olarak, satışını yapması etik midir?

- Kamu görevlilerinin, görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendi kitaplarının satışı ve dağıtımını yaptırmaları yasaklandığından etik değildir.

- Kurum, Vakıf, Dernek veya Spor Kulübüne Yardım ve Bağış Alma
- Kamu görevlileri, herhangi bir kurum, vakıf, dernek veya spor kulübüne yardım, bağış ve benzeri nitelikte menfaat sağlayamazlar.
- **Örnek:** Genel Müdür, kurumdan ihale alan firmanın sahibine, paranın bir kısmını şehrin spor kulübüne bağışlaması durumunda, hak edişlerin hemen ödeneceğini söylemektedir. Genel Müdürün davranışı doğru mudur?

- Kamu görevlilerinin, kamu hizmetlerini yürütürken spor kulübü, dernek vb. kuruluslara bağış ya da yardım yapılmasına aracılık yapmaları etik değildir.

- **Görev Sırasında Elde Edilen Bilgilerin Açıklanması**
- Kamu görevlileri, görevlerinin ifası sırasında ya da bu görevlerin sonucu olarak resmî veya gizli nitelikte bilgi elde edebilmektedirler.
- Bu bilgilerin görevdeyken veya görevden ayrıldıktan sonra **yetkili makamlar dışında herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiye açıklanması yasaktır.**
- **Örnek:** Belediye İmar Müdürünün, yapılacak imar değişikliği ile daha önce konut alanı olarak belirlenen bir bölgenin ticaret alanına dönüştürüleceğini müteahhit arkadaşına haber vermesi doğru mudur?

- İmar Müdürünün bu tür bir davranışı etik olmaz.
- Zira bu bilgiyi alan müteahhit arkadaşı, zaman kaybetmeden söz konusu bölgedeki arsalari satın alarak kendisine ekonomik bir menfaat sağlayabilir.

Hediye Alma

- Türk kamu yönetimi mevzuatında kesinlikle yasaklanmış olmasına rağmen, bazı kamu görevlileri, **yılbaşı, bayram vb. özel günler** bahane edilerek, **iş sahiplerinden ya da mesai arkadaşlarından** zaman zaman hediyeler alabilmektedir
- Kamu görevlilerince alınan hediyeler, **kamuoyu nezdinde etik tartışmalara yol açmakta,**
- kamuda yozlaşmaya, kamu görevlilerinin eleştirilmesine,
- yolsuzlukla ilgili algılamaların artmasına, kamu yönetimi ve
- yöneticilerine duyulan **itibar ve güvenin sarsılmasına** neden olmaktadır.

- Kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili
- bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan **gerçek veya tüzel kişilerden**
- **kendileri, yakınları veya üçüncü kişi** veya kuruluşlar için
- **doğrudan doğruya veya aracı eliyle** herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar.

Hangi hediyeler alınabilir, hangileri alınamaz?

- Yönetmelikte, hediye alma yasağının istisnaları sayılmaktadır. Buna göre aşağıda belirtilenler hediye alma yasağı kapsamı dışındadır:
- Görev yapılan kuruma katkı anlamına gelen,
- kurum hizmetlerinin **hukuka uygun yürütülmesini etkilemeyecek olan ve kamu hizmetine tahsis edilmek, kurumun demirbaş listesine kaydedilmek ve kamuoyuna açıklanmak koşuluyla alınanlar** (makam aracı ve belli bir kamu görevlisinin hizmetine tahsis edilmek üzere alınan diğer hediyeler hariç) ile
- kurum ve kuruluşlara yapılan **bağışlar,**

- Kitap, dergi, makale, kaset, takvim, cd veya buna benzer nitelikte olanlar,
- Halka açık yarışmalarda, kampanyalarda veya etkinliklerde kazanılan ödül veya hediyeler,
- Herkese açık konferans, sempozyum, forum, panel, yemek, resepsiyon veya buna benzer etkinliklerde verilen **hatıra niteliğindeki hediyeler,**
- Tanıtım amacına yönelik, herkese dağıtılan ve **sembolik değeri bulunan reklam ve el sanatları ürünleri,**
- Finans kurumlarından **piyasa koşullarına** göre alınan krediler.

Aşağıda belirtilenler ise hediye alma yasağı kapsamındadır, yani alınamaz:

- Görev yapılan kurumla **iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri,**
- Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken **piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler,**

- Hizmetten yararlananların vereceği **her türlü eőya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler,**
- Görev yapılan kurumla **iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler.**

Örnekler (☒ Yasak Kapsamında, ☑ Kapsam Dışı)

- ☑ Hayırsever bir işadamı, ilköğretim okulundaki dersliklerde kullanılmak üzere 20 bilgisayar bağışlamıştır. Bilgisayarların demirbaş kaydı yapılmış ve okulun internet sitesinde duyurulmuştur.
- ☒ Selim Bey, kızının matematik öğretmenine kullandırılmak üzere okula dizüstü bilgisayar hediye etmiş, okul müdürü de bilgisayarı demirbaş kaydedip Selim Bey'in kızının matematik öğretmenine tahsis etmiştir.
- ☑ Bir vatandaş, hastaneye diyaliz makinesi bağışlamıştır.
- ☒ İl'e yeni atanan Vali'ye hoş geldiniz ziyaretinde bulunan bir müteahhit, kıymetli bir el halısı hediye etmiştir.
- ☒ Yaşlı bir teyze, askere giden çocuğuna yardımda bulunan Kaymakam'a, hindi hediye etmiştir.
- ☒ Başarılı Çocuklara Yardım Derneği, derneği denetlemekle görevli bir denetim elemanının kızına burs vermektedir.
- ☒ Sınıf anneleri Öğretmene, Öğretmenler Günü'nde 22 ayar bir bilezik hediye etmişlerdir.
- ☑ Satınalma biriminde görevli Memura, kurumun iş yaptığı firmalardan birisi takvim hediye etmiştir.
- ☒ Bir İl Müdürü, kızının düğünü için piyasa fiyatının yarısına düğün salonu kiralamıştır.

Hediye alıp almama konusunda şüpheye düşülürse ne yapılabilir?

- Hediye toplumsal ilişkilerin tesis edilmesinde önemli bir araçtır.
- Burada sorun olan, **kamu görevlisine kamu görevi nedeniyle verilen hediyelerdir.**
- Bu nedenle, kamu görevlisi hediye kabul ederken kendisine **şu soruyu sormalıdır:**
- *“Kamu görevlisi olmasaydım ya da işgal ettiğim makam ve mevkide bulunmasaydım, bu hediye yine de bana verilecek miydi?”*

- Teklif edilen hediyein **büyük ya da küçük olması, maddi değerinin bulunup bulunmaması** önemli değildir.
- Bir kamu görevlisi maddi değeri büyük olan bir hediyeden **etkilenmeyebilir**, başka birisi değersiz gibi görülen bir hediyeden **etkilenebilir**.

Kamu Kaynaklarını Kullanarak Hediye Verme

- Kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanarak **hediye veremez,**
- resmi gün, tören ve bayramlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel **kişiyeye çelenk veya çiçek gönderemezler;**
- görev ve hizmetle ilgisi olmayan **kutlama, duyuru ve anma ilanları veremezler.**

Örnek: *il Müdürü'nün, şehrin ileri gelenlerinden birisinin cenaze törenine kurum bütçesinden çelenk göndermesi etik açıdan doğru mudur?*

- Kamu görevlilerinin, kamu kaynaklarını kullanarak resmi gün, tören ve bayramlar dışında, herhangi bir kişiye çelenk göndermesi yasaklandığından etik değildir.

Yasadışı Nüfuz Kullanma

- Açık yasal düzenlemelere rağmen (DMK, md. 10 ve 11), üst yöneticiler, zaman zaman astlarından **sözlü talimat, emir veya rica biçiminde yasal ve etik olmayan taleplerde bulunabilmektedir.**
- Söz konusu talepleri yerine getirmeme durumunda, kurum içinde yaptırımlarla (tayin, terfi edememe, olumsuz sicil verme, dışlanma vb.) karşılaşabileceğini düşünen kamu görevlisi, **çoğu zaman emri yerine getirmekte, delil ve şahit olmadığı için, sorumluluk emri-ricayı yerine getiren görevlinin üzerine kalmaktadır.**

- Üst düzey yöneticilerin astlarından yasalara aykırı ve etik olmayan taleplerde **bulunmamaları**, kendisine böyle bir talepte bulunulan kamu görevlilerinin de bunu yerine **getirmemesi gerekmektedir**.

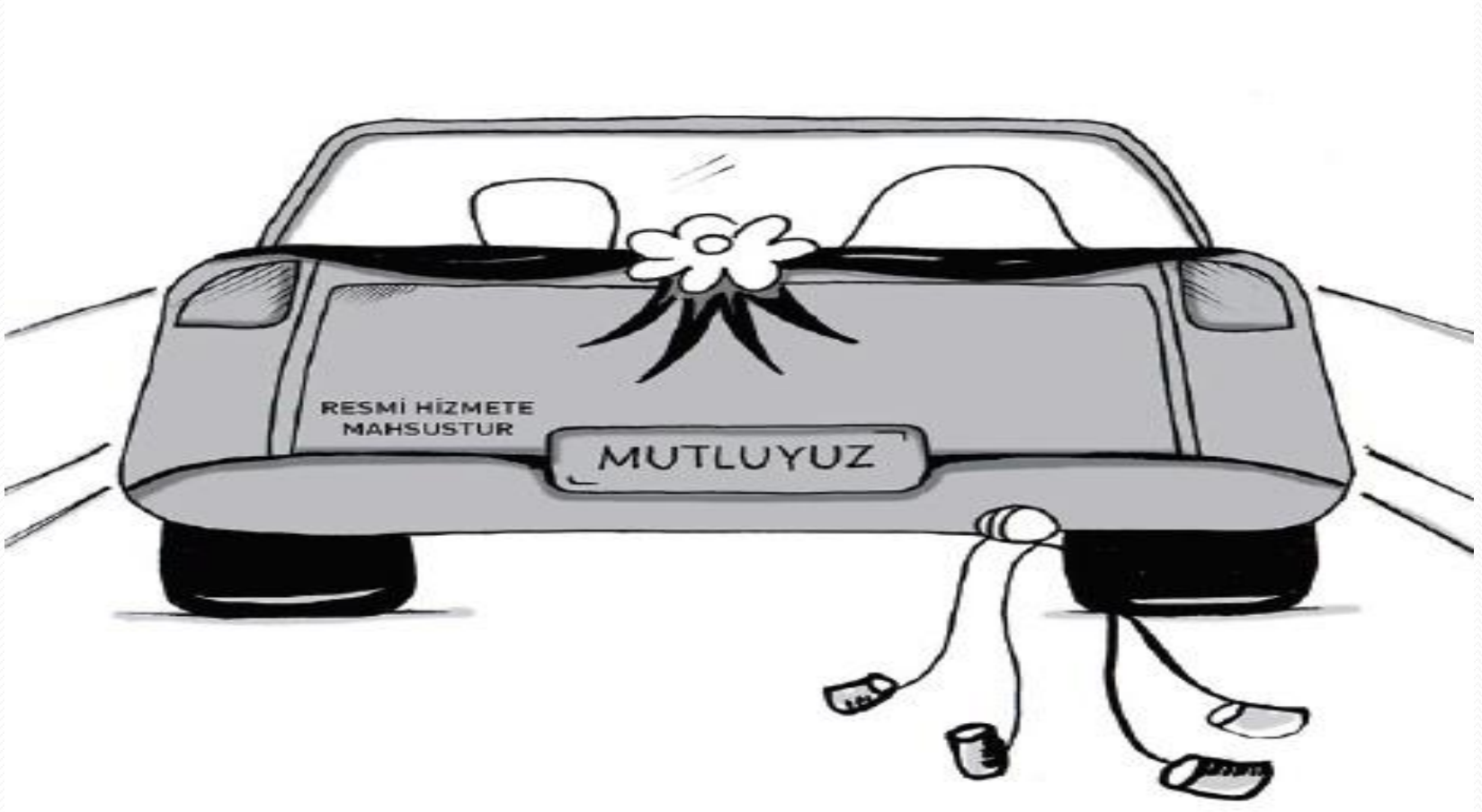
Örnek: Bir Müstear, makam aracı ile havaalanına gitmektedir. Uçağı kaçırma endişesi ile makam şoförüne “gaza bas, gerekirse kırmızı ışıktta geç” talimatı vermesi doğru mudur?

- Müstearın trafik kurallarına aykırı talimat vermesi doğru değildir.

Örnek: Yapılacak olan büyük bir satın alma ihalesi öncesinde, kurumun üst yöneticisinin, ihale şartnamesini hazırlayacak olan müdürü makamına çağırarak, şartnameyi belli bir firmanın ihaleyi kazanacağı şekilde hazırlamasını istemesi etik midir?

- Üst yöneticinin ihale mevzuatına aykırı talimat vermesi yasal ve etik değildir. Müdürün de böyle bir talimatı yerine getirmemesi gerekir.

Kamu Malları ve Kaynaklarının Kullanımı

- Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve **hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar,**
- bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için **gerekli tedbirleri alırlar.**

Örnek: Bir Şube Müdürü, kurum aracıyla evini taşıtmıştır.

Bu davranış doğru mudur?

- Kamu görevlilerinin, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmaları yasaklandığından etik değildir.

Savurganlıktan Kaçınma

- Kamu görevlilerinin, **kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları** ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınmaları; **mesailerini ve kamu imkânlarını kullanırken** etkin, verimli ve tutumlu davranmaları gerekir
- **Örnek:** İl'e yeni atanan Valinin, daha yeni tefriş edilmiş lojmanın tefrişatını beğenmeyerek tamamen değiştirmesi;
- bir memurun, mesai saatlerinde arkadaşları ile bilgisayarda sohbet etmesi ve oyun oynaması;
- göreve yeni atanan müdürün, iki yıl önce alınan makam aracını beğenmeyerek oldukça pahalı ve lüks yeni bir makam aracı alması;
- Şefin, kurum telefonundan akrabaları ve arkadaşları ile uzun uzun konuşması.

Bağlayıcı Açıklamalar ve Gerçek Dışı Beyan

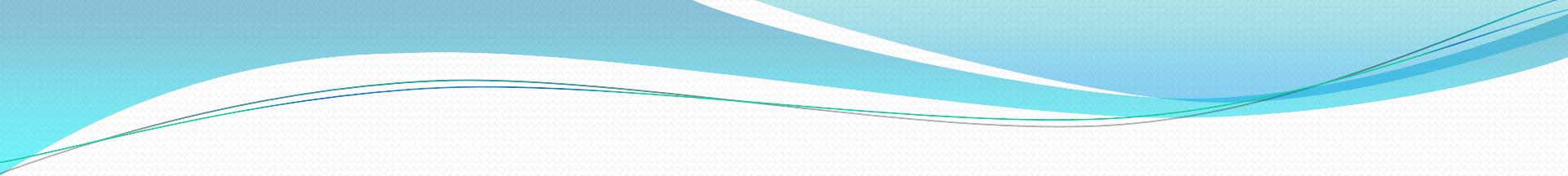
- Kamu görevlileri, görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak çalıştıkları kurumlarını bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunamazlar, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat veremezler.

Örnek: Bir hastanenin çocuk bölümünde ortamın hijyenik olmamasından dolayı üç bebek hayatını kaybetmiştir. Başhekim, basına verdiği demeçte, bebek ölümlerinin başka nedenlerle gerçekleştiğini belirtmiştir.

-
- Başhekimin aldatıcı ve gerçek dışı beyanat vermesi etik değildir.

Bilgi Verme, Saydamlık ve Katılımcılık

- Kamu görevlilerinin, saydam bir yönetim için halkın **bilgi edinme hakkını kullanmasına** yardımcı olması gerekmektedir.
- Gerçek ve tüzel kişilerin talebi halinde istenen bilgi veya belgelerin, **4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda belirlenen istisnalar dışında**, usulüne uygun olarak verilmesi zorunludur.
- **Örnek:** Halkla İlişkiler Müdürü, *vatandaşların* kurumdan bilgi ve belge istemelerine sıcak bakmamaktadır. Bir vatandaş, bilgi edinme hakkını kullanarak kurumdan bilgi ve belge istemiştir. Halkla İlişkiler Müdürü ne yapmalıdır?

-
- Müdür, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na ve etik kurallara uygun olarak yapılan başvuruya yanıt vermeli, çeşitli bahanelerle başvuruyu geçiştirmeye çalışmamalıdır.

Yöneticilerin Hesap Verme Sorumluluğu

- Kamu görevlilerinin, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında sorumlulukları ve yükümlülükleri konusunda **hesap verebilir ve kamusal değerlendirme ve denetime her zaman açık ve hazır olmaları gerekir.**
- Yöneticiler, kurumlarının amaç ve politikalarına uygun olmayan işlem veya eylemleri engellemek için **görev ve yetkilerinin gerektirdiği önlemleri** zamanında almak durumundadırlar.

Örnek 1: Bir kurumun üst yöneticisinin, sürekli görev yaptığı Ankara'dan çocuklarının ikamet ettiği başka bir şehre hafta sonları gitmek için kendisini görevli-izinli göstermek suretiyle hem uçak hem de harcırah imkânlarından yararlanması.

Örnek 2: Bir kamu kurumundaki üst yöneticilerin yönetim kurulu toplantılarını, mevsimine göre yazın sahilde, yaylada; kışın kayak merkezlerinde düzenlemesi.

Mal Bildiriminde Bulunma

- Kamu görevlilerinin, **kendileriyle eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına** ait taşınır ve taşınmazları,
- **alacak ve borçları hakkında**, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca,
- yetkili makama **mal bildiriminde bulunmaları gerekir.**

- Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun, gerek gördüğü takdirde mal bildirimlerini **inceleme yetkisi bulunmaktadır.**
- Yöneticiler, mal bildirimlerinin, **kişilerin gelirleri ve daha önceki mal bildirimleri ile karşılaştırarak** incelenmesi hususunda gerekli tedbirleri almalıdırlar.

Kamu Görevlilerinden Beklenen Başlıca Etik Davranışlar

- ✓ Her zaman **yüksek etik standartları izleyiniz**, kamu yararı doğrultusunda **halkın devlete ve kamu görevlilerine olan güvenini artırmak için çalışınız**.
- ✓ Görevinizi yerine getirirken, kamu kaynaklarını elde ederken ve kullanırken, dışarıdan mal ve hizmet satın alırken **yazılı kurallara, etik ilke ve değerlere uygun davranınız**.
- ✓ Meslektaşlarınıza ve hizmetten yararlananlara **içten saygı gösteriniz, tarafsız ve adil davranınız**.

- ✓ Meslektaşlarınızın ve hizmetten yararlananların görüşlerini dikkate alınız ve karar alma sürecine onları da katınız.
- ✓ Meslektaşlarınızın yaptıkları iyi işleri takdir ediniz ve duyurunuz.
- ✓ Kamu görevini ve kaynaklarını kişisel çıkar için kullanmayınız, akraba, eş-dost ve yakınlarınızı kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı olarak yararlandırmayınız.
- ✓ Davranış ve kararlarınızdan doğacak sonuçların sorumluluğunu üstleniniz.

- ✓ Muhtemel ve gerçek **çıkar çatışmaları konusunda dikkatli olunuz**, kendinizin ve yakınlarınızın çıkar sağlayabileceği durumlardan **kaçınınız**.
- ✓ **Mal bildirim formularını** zamanında, eksiksiz ve doğru bir şekilde doldurunuz. Mal varlığınızda artış olması durumunda, bunu zamanında bildiriniz.
- ✓ Kamu görevinin dışında mevzuatça yasaklanan **ikinci bir işte çalışmayınız**.
- ✓ Görev yaptığınız kurumla bağlantısı olan kişi veya firmalarla **özel iş ilişkisi içine girmeyiniz**.

- ✓ Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan **hediye almayınız**, size sunulan, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve yemek gibi imkânlardan **uzak durunuz**.
- ✓ **Özel işlerinizi** mesai saatleri içerisinde yapmaktan kaçınınız.
- ✓ Etik değerlere uygun **örnek davranışlar** gösteriniz.
- ✓ Davranışları etik ilkelere uymayan diğer kamu çalışanlarını **uyarınız**, sonuç alamaz iseniz durumu **yetkili mercilere bildiriniz**.

Etik Karar Alma Modeli

Adım 1: Karar Alınacak Problemi Tanımla

- Karar alınacak problemin hangi bağlamda ortaya çıktığını araştırın.
- Kendi kendinize 4N,1K sorusunu sorun.
- Kararımı etkileyen ana etkenler **nelerdir?**
- Karar **ne zaman** alınmalıdır ve etkisi **ne zaman** hissedilir?
- Karar **nerede** etkisini gösterir?
- Karardan **kim** etkilenir?
- Karardan etkilenenler **neden** etkilenir?

Adım 2: Paydaşları Tanımlama ve Göz Önünde Bulundurma

- Yukarıdaki dördüncü soruyu yeniden gözden geçirin,
- Tüm olası paydaşların listesini çıkartın
- Onların konuyla ilgili bakış açılarını ve muhtemel konumlarını tanımlayın

Adım 3: Temel İlkeleri, Kanun, Yönetmelik ve Kuralları Tanımlama

- Sorunla en fazla ilgisi olan değer ve ilkelerin listesini çıkarın.
- Olası davranış biçimlerini ve hangi ilke(ler) veya değer(ler)in savunulacağını belirleyin.
- Kanuna uygun herhangi bir sonuç ortaya çıkıp çıkmayacağını tanımlayın ve gerekirse hukuki yardım araştırın
- Her türlü ilgili kurumsal politika ve işlemleri tanımlayın

Adım 4: Alternatif Kararları Tanımlama ve Değerlendirme

- Tüm alternatif davranış biçimlerinin listesini çıkarın. Her bir alternatif için aşağıdakileri tanımlayın;
- Farklı paydaşlar üzerindeki etkileri.
- Yasal sonuçlar.
- Politika ve işlemlere ilişkin sonuçlar.
- Değer ve ilkeler üzerindeki etkiler.

Yukarıdaki düşünceleri esas alan bir tercih belirleyerek tek bir alternatif üzerinde karar verin.

Adım 5: Farklı Bir Görüş Araştırma

- Eğer hâlâ ne yapacağınızdan ya da kararın etkilerinin boyutundan emin değilseniz, bağımsız ve güvendiğiniz ikinci bir kişiden görüş alın.
- Kamu hizmetinde resmî tavsiye alabileceğiniz mekanizmaları araştırıp kullanın.

Adım 6: Bir Karar Alıp Eyleme Geçmek

- Bir kez karar aldıktan sonra ve harekete geçmeden önce, bir adım geri gidin ve aşağıdaki testleri tamamlayın:
- Gazete testi: Bu kararınız gazetenin ön sayfasında yer alsa nasıl görünürdü?
- Zaman testi: Kararınız ya da davranışınız 1 yıl, 5 yıl ve hatta 10 yıl sonra nasıl anlaşılacak?

- Aile testi: Bu kararı ailenize açıkladığınızda gurur mu duyarsınız, yoksa bu karardan utanır mısınız?
- Amir/Müfettiş testi: Kararınızın ya da eyleminizin profesyonelce, tarafsız, adil ve kanıtlara dayalı olduğunu ispatlayabilecek misiniz?
- Kişisel test: Eğer sonucundan doğrudan etkilenirseniz, kararın mantıklı olduğunu kabullenebilecek misiniz?

KATILIMINIZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİM